

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ЗВІТ

Комітету НААУ з питань
адміністративного права та процесу

за 2025 рік

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОМІТЕТ

Комітет з питань адміністративного права та процесу є постійно діючим колегіальним дорадчим органом, утвореним при Національній асоціації адвокатів України відповідно до розпорядження Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України від 04 травня 2020 року №70.

Метою створення Комітету є: сприяння розвитку та вдосконаленню адміністративного права та процесу, адміністративного судочинства, підвищення рівня обізнаності адвокатів у сфері адміністративного права та процесу, забезпечення поглиблення практичного досвіду адвокатів шляхом створення стратегій судового та позасудового захисту прав та інтересів учасників адміністративних правовідносин.

Основними завданнями Комітету є:

сучасність у розробленні проектів законів і нормативно-правових актів у сфері адміністративного права та процесу, адміністративного судочинства;

- підготовки пропозицій до проектів законів і проектів інших нормативно-правових актів, а також пропозицій щодо вдосконалення положень чинних законодавчих актів, що регулюють адміністративні правовідносини та відносини, що виникають у сфері здійснення адміністративного судочинства;

- організація та участь у проведенні різноманітних заходів (конференцій, форумів, круглих столів, семінарів) щодо актуальних питань адміністративного права та процесу, адміністративного судочинства;

- взаємодія з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, судами, міжнародними інституціями, підприємствами та організаціями з метою вироблення єдиної позиції щодо теоретичних і практичних питань у сфері адміністративного права та процесу, адміністративного судочинства, а також з питань організації надання адміністративних послуг, державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, організації та діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення, а також з інших питань, які виникають із публічно-правових відносин;

- підготовки аналітичних і методичних матеріалів для адвокатів;

- розроблення навчальних програм, спрямованих на підвищення кваліфікації адвокатів у сфері адміністративного права та процесу;

- співпраця з профільними вищими навчальними закладами з метою спільної участі в наукових, дослідницьких та інших програмах і проектах, спрямованих на розвиток адміністративного права та процесу, адміністративного судочинства;

- здійснення аналізу та узагальнення міжнародної і національної правозастосовчої та судової практики у сфері адміністративних правовідносин.

2. СКЛАД КОМІТЕТУ

станом на 31.12.2025

Головою Комітету розпорядженням Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України від 04 травня 2020 року №70 призначений **Бауман Юрій Тіберійович**.

Заступники голови Комітету

Манойленко Катерина Володимирівна

Джабурія Олена Олександрівна

Члени Комітету

Васильченко Алеся Євгенівна

Калашник Олена Миколаївна

Продан Оксана Петрівна

Теремецький Владислав Іванович

Тодорич Ірина Вікторівна

Черналівський Євгеній Олександрович

3. УЧАСТЬ ЧЛЕНІВ КОМІТЕТУ В ІНШИХ ЗАХОДАХ

Укладення договору між адвокатом і клієнтом – не лише питання юридичної техніки, а й випробування на баланс між професійною етикою, законодавством і самозахистом.

17 червня про це розповів голова Комітету НААУ **Юрій Бауман** у черговому випуску рубрики «Експертна думка».

Зокрема, адвокат звернув увагу на ситуації, коли умови, виписані в договорі відповідно до цивільного законодавства, можуть суперечити положенням Правил адвокатської етики. Один із прикладів – утримання адвокатом документів клієнта у випадку несплати гонорару. Такий механізм формально допустимий як інструмент забезпечення виконання зобов'язань (притримання речі), але водночас етичні норми зобов'язують адвоката передати клієнтові всі матеріали справи.

На думку спікера, у такій ситуації однозначно є конфлікт, адже правила визначають одну модель поведінки, а договір – іншу. Він наголосив, що у випадках таких колізій слід напрацьовувати зміни, роз'яснення та рекомендації, щоб «згладжувати ці речі».

За словами експерта, «недосконалість» правового регулювання – загальна риса всіх договорів. Водночас саме адвокат зобов'язаний передбачити в договорі із клієнтом прозорі умови: як щодо взаємної відповідальності, так і можливості припинення співпраці без шкоди для репутації.

Детальніше за посиланням: <https://surl.lu/drkvcp>.

4. РОБОТА ЧЛЕНІВ КОМІТЕТУ У СФЕРІ ЗАКОНОТВОРЧОСТІ

Неспроможність держави забезпечити відповідальність за порушення у сфері доступу до інформації, зокрема за несвоєчасне надання, ненадання або надання неповної чи недостовірної інформації у відповідь на адвокатський запит, є не лише питанням свободи слова, а й проблемою доступу до правосуддя.

Усуненню цих проблем можуть сприяти зміни, запропоновані проектом Закону [№13332 від 30.05.2025 «Про внесення змін до статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо уточнення строків притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення»](#).

Сьогодні якщо посадова особа не відповіла на адвокатський запит, порушила чиєсь право на інформацію, право на звернення або ж не виконала законних вимог Уповноваженого ВР з прав людини, її можна покарати за статтею 212-3 чи 188-40 КУпАП. Але закон дає на це лише 3 місяці з моменту правопорушення, або з моменту його виявлення – якщо воно триваюче.

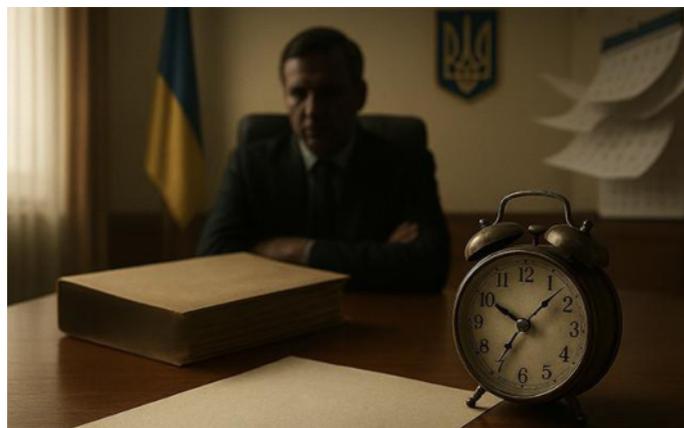
За цей час потрібно:

- подати скаргу;
- провести перевірку,
- скласти протокол,
- передати справу до суду,
- провести судові засідання.

На практиці пройти всі ці етапи за три місяці майже нереально, відзначають у Комітеті НААУ. Тому дуже багато справ закриваються через закінчення строків, навіть не розглянувши по суті, – і винні не несуть відповідальності. Це створює ситуацію повної безкарності для посадових осіб-порушників та нівелює превентивну функцію адміністративної відповідальності, - пояснюють адвокати.

Повний текст зауважень і пропозицій НААУ до проекту Закону №13332 можна переглянути за [посиланням](#).

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/vztzgm>

5. ПУБЛІКАЦІЇ ЧЛЕНІВ КОМІТЕТУ

8 січня опубліковано статтю члена Комітету **Ірини Тодорич** на тему «Відповідальність за ототожнення адвоката з клієнтом: про гарантії та свободи». Хоча закон прямо забороняє ототожнення адвоката з клієнтом, а порушення гарантій діяльності захисника є злочином, на практиці ці норми не діють. У парламенті пропонують запровадити адміністративну відповідальність. Які перспективи реалізації такої ініціативи?

«Зі зростанням кількості кримінальних справ проти національної безпеки захисники почали піддаватися суспільному осуду», – адвокат І. Тодорич.

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/wahsur>.

19 березня опубліковано статтю члена Комітету НААУ **Ірини Тодорич** на тему «Відстрочка для здобувачів освіти: актуальні способи судового захисту».

«Аналіз судової практики дає підстави зробити висновок, що ефективний спосіб судового захисту порушених прав здобувачів освіти щодо ненадання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період можуть бути різні, або «по великому колу» з поданням позову про внесення змін до довідки ЄДЕБО до Міністерства освіти і науки України та технічного адміністратора, або «по скороченому» шляху – з позовом про надання відстрочки до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, навіть, з довідкою ЄДЕБО «Ні, порушує послідовність», – адвокат І. Тодорич.

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/tooqjf>

11 червня опубліковано статтю голови Комітету **Юрія Баумана** на тему «Звільнення без вироку: юридичні межі та судова практика у справах публічних службовців». Публічного службовця підозрюють у правопорушенні – суспільство вимагає реакції. Але чи можна звільнити його до вироку суду? Де межа між очищенням влади і правом на захист? Останнє питання стосується довіри до держави, а не лише юридичної процедури.

Паралельно із дисциплінарним стосовно службовця може розвиватися також і кримінальне провадження. Обидва мають на меті встановлення фактів порушень, однак мають різну правову природу, підстави й наслідки.

Дисциплінарна відповідальність полягає у реагуванні на порушення внутрішніх правил служби. Це правопорушення у сфері службової діяльності, що не обов'язково становить загрозу публічним інтересам настільки, щоб тягнути за собою кримінальну відповідальність. Кримінальна ж – стосується діянь, що кваліфікуються як злочини, і передбачає притягнення до відповідальності відповідно до положень Кримінального кодексу України.

Закон прямо розмежовує ці площини. Наприклад, ст. 77 Закону «Про Національну поліцію» передбачає окремі підстави для звільнення: як дисциплінарне стягнення, так і у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду. Тобто сам факт наявності кримінального провадження не є автоматичною підставою для звільнення. Таке рішення можливе лише за наявності встановленого дисциплінарного проступку.

Ба більше, Верховний Суд робить важливе застереження: звільнення особи виключно на підставі інформації про досудове розслідування є протиправним. Дисциплінарний проступок – це окремий склад, який має бути підтверджений належними доказами та встановлений у межах службового розслідування. Таку позицію окремо наголошено в постанові Великої Палати Верховного Суду від 25.04.2018 у справі №800/547/17 (Пз/9901/50/18), а також у деяких вже згаданих вищерішеннях.

Отже, кримінальне провадження саме собою не виключає можливість дисциплінарної відповідальності, але і не може її замінити. В обох випадках необхідне встановлення окремих юридичних підстав і дотримання належної процедури.

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/mnxfbg>

11 липня опубліковано статтю члена Ради Комітету НААУ **Ірини Тодорич** на тему «Застосування РРО в електронній комерції: регулювання та судова практика».

Стрімкий розвиток електронної комерції та новітніх бізнес-моделей створює виклики для податкового регулювання. Зокрема, правова невизначеність щодо реєстраторів розрахункових операцій при продажу товарів через Інтернет і післяплатою ускладнює діяльність ФОПів і стримує розвиток ринку.

Чинне сьогодні законодавство формувалося у період, коли електронна комерція перебувала на початковій стадії розвитку, а основною формою торгівлі залишалися традиційні методи безпосереднього контакту між продавцем і покупцем. Закон №265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», який є основним нормативно-правовим актом у цій сфері, був ухвалений ще у 1995 році. Він заклав правові основи для контролю за готівковими розрахунками у традиційній економіці. Основна мета полягала у забезпеченні прозорості комерційних операцій, недопущенні приховування доходів від оподаткування та створенні ефективного механізму фіскального контролю.

Однак стрімкий розвиток інформаційних технологій та поява нових форм ведення бізнесу поставили під сумнів адекватність існуючого регулювання сучасним реаліям. Електронна комерція характеризується рядом особливостей, які кардинально відрізняють її від традиційних форм торгівлі. По-перше, територіальна розосередженість учасників операції, коли продавець, покупець та посередники можуть знаходитися у різних місцях. По-друге, опосередкованість розрахунків через фінансових посередників та платіжні системи. По-третє, розділення у часі моментів укладення договору, передачі товару та здійснення оплати.

Ці особливості електронної комерції створюють принципово нову правову реальність, яка потребує переосмислення традиційних підходів до регулювання розрахункових операцій. Зокрема, постає питання про те, чи можна застосовувати правові норми, створені для регулювання безпосередніх контактів між продавцем і покупцем, до ситуацій, коли такий контакт відсутній, а розрахунки здійснюються через складну систему посередників.

Детальніше за посиланням: <https://surli.cc/dpmdvy>

5. ПУБЛІКАЦІЇ ЧЛЕНІВ КОМІТЕТУ

«Невідповідність між паперовими військово-обліковими документами та даними реєстру «Оберіг» створює юридичну колізію для тисяч громадян, яких офіційно знято з військового обліку через непридатність до військової служби за станом здоров'я», - член Комітету **Ірина Тодорич**.

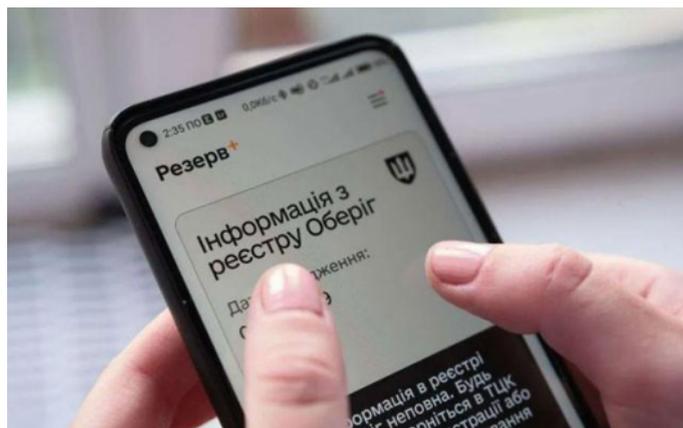
Проблема набула особливої гостроти у зв'язку з запровадженням електронного військово-облікового документа через мобільний додаток «Резерв+». На практиці труднощі проявляються під час перетину державного кордону (посадові особи зважають на статус в електронному реєстрі), неправомірного призову осіб, які формально виключені з військового обліку.

До основних причин виникнення такої невідповідності можна віднести технічні недоліки при переході від паперового до електронного обліку, відсутність належної синхронізації даних між різними системами обліку, а також постійні зміни в законодавстві, зокрема у Положенні про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженому наказом Міноборони від 14.08.2008 №402 (наприклад, перейменування висновку ВЛК з «непридатний до військової служби з виключенням з військового обліку» на «непридатний до військової служби»).

Але наймасовіша проблема – це небажання посадових осіб ТЦК виконувати свої обов'язки з наповнення актуальною інформацією реєстру «Оберіг», зокрема, внесення відомостей про виключення з військового обліку громадян України, які визнані непридатними до військової служби.

Саме для вирішення таких нагальних проблем, як внесення даних до реєстру «Оберіг», особи які були виключені з військового обліку у 2022–2023 роках, чи навіть раніше, масово почали звертатись до судів за захистом своїх прав.

Детальніше за посиланням: <https://surl.lt/aikekh>

20 листопада опубліковано статтю члена Комітету **Ірини Тодорич** на тему **«Суди не схвалюють застосування понижувачих коефіцієнтів до військових пенсій»**.

У 2025 році Кабінет Міністрів, виходячи з можливостей Держбюджету, запровадив понижувальні коефіцієнти до військових пенсій. Чи може підзаконне регулювання змінювати виплати, визначені спеціальним законом, і що з цього приводу вирішують суди – спробуємо розібратися.

Історія обмеження пенсій військовослужбовців бере початок із перших років незалежності України, коли економічні труднощі спонукали виконавчу владу шукати шляхи скорочення видатків. Через відносно вищий розмір військових пенсій порівняно із загальними трудовими, саме ця категорія виплат неодноразово ставала об'єктом обмежень.

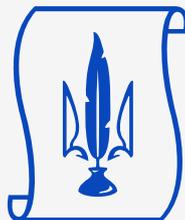
Такі обмеження запроваджувалися переважно підзаконними актами – через встановлення граничних розмірів пенсій або застосування понижувальних коефіцієнтів, а не шляхом внесення змін до спеціального Закону України №2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Конституційний Суд у рішенні від 20.12.2016 №7-рп вказав на протиправність такої практики. Зокрема, він зробив висновок, що обмеження розміру пенсії, призначеної відповідно до Закону, максимальним розміром суперечить Конституції. Такі обмеження можуть запроваджуватися виключно шляхом внесення змін до спеціального закону, а не через підзаконні акти чи закони про бюджет. Це рішення мало б остаточно врегулювати питання, однак спроби запроваджувати нові форми обмеження тривають.

Цього року черговим прикладом стала постанова Кабінету Міністрів від 03.01.2025 №1 «Про визначення порядку виплати пенсій деяким категоріям осіб у 2025 році у період воєнного стану». Вона ґрунтується на ст. 46 Закону «Про Державний бюджет України на 2025 рік», яка передбачає, що пенсії, розмір яких перевищує десять прожиткових мінімумів для осіб, які втратили працездатність (2361 грн.), виплачуються із застосуванням коефіцієнтів у розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів. Отже обмеження застосовуються до пенсій, що перевищують 23 610 грн.

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/egahxy>

**НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ**

